

Raport de activitate
ianuarie - decembrie 2007

CUPRINS

INTRODUCERE.....	p.3
CAMPANII DE INVESTIGAȚII SPECIALE.....	p.4
SESIZĂRI PENALE.....	p.6
PROIECTE LEGISLATIVE.....	p.7
PROIECTE DE CERCETARE.....	p.9
PROIECTE EDUCAȚIONALE.....	p.15
CONFERINȚE ȘI MESE ROTUNDE.....	p.16
LANSĂRI DE CARTE.....	p.23
PROIECTE MUZEALE.....	p.24
PUBLICAȚII.....	p.25
EXPOZIȚII.....	p.28
FILME DOCUMENTARE.....	p.30
VOLUNTARIAT.....	p.30
ACTIVITATEA DE RELAȚII CU PUBLICUL.....	p.31

Introducere

În conformitate cu atribuțiile sale legale, stabilite prin HG 1724/2005, cu modificările și completările ulterioare, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a continuat și diversificat activitatea de cercetare și investigare a crimelor și abuzurilor săvârșite de regimul comunist.

Astfel, IICCR a extins campaniile de investigații speciale demarate în cursul anului 2006 pe șantierul arheologic de la marginea orașului Sighetu-Marmației prin inițierea unor campanii în Insula Mare a Brăilei (jud. Brăila), Spermezeu și Hălmășău (jud. Bistrița-Năsăud), Glodghilești (jud. Hunedoara) și Satu Mare (jud. Satu Mare).

În cursul anului 2007, IICCR a depus la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare trei sesizări penale vizând abuzuri sau crime săvârșite, ordonate sau inspirate de persoane care au deținut funcții în cadrul Ministerului de Interne și Ministerului Afacerilor Externe. Numărul total al persoanelor împotriva cărora au fost depuse sesizări penale se ridică la 217.

Proiectele educaționale, muzeale și de cercetare ale Institutului au fost continuate; la acestea, s-au adăugat patru proiecte legislative vizând casarea sentințelor politice, acordarea de reparații morale și materiale persoanelor persecutate din motive politice în legătură cu Revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov, din 15 noiembrie 1987, degradarea foștilor ofițeri de Securitate și diminuarea pensiilor foștilor activiști de partid, organelor Securității Statului și magistraților implicați în represiunea comunistă.

A fost completată, în mod semnificativ, lista volumelor editate de IICCR, precum și seria participărilor la conferințe și mese rotunde organizate de Institut sau la care experții Institutului au luat parte în calitate de invitați. Au fost realizate, totodată, trei documentare politice și un film referitor la execuțiile sumare de la Spermezeu și Hălmășău, jud. Bistrița-Năsăud.

În anul 2007, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a continuat campania de voluntariat, destinată tinerilor interesați de studierea comunismului, și a desfășurat o activitate susținută în direcția asigurării unei comunicări eficiente cu publicul numeros care s-a adresat Institutului.

CAMPANII DE INVESTIGAȚII SPECIALE

Insula Mare a Brăilei, jud. Brăila

În perioada 27-29 martie 2007, o echipă din cadrul IICCR a participat împreună cu reprezentanți ai Parchetului Militar de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție la o campanie de identificare a fostelor colonii de muncă din zona Insula Mare a Brăilei. În urma acestei campanii, au fost identificate și posibilele locuri de înhumare a deținuților politici decedați în anii '50. De asemenea, echipa mixtă a intervievat localnici și foști gardieni de la coloniile de muncă din regiune.

Spermezeu, Hălmășău, jud. Bistrița-Năsăud

În zilele de 24 și 25 aprilie 2007, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, în colaborare cu Parchetul Militar, a întreprins în județul Bistrița-Năsăud, în două locații diferite, o acțiune de deshumare a rămășițelor pământești ce au aparținut unui număr de șase persoane, toate de parte bărbătească, decedate prin împușcare la data de 9 martie 1950. Crimele au fost săvârșite de către o trupă de soldați aparținând Securității Statului din acea vreme, deplasată la comandă în zonă cu scopul capturării și pedepsirii unor persoane care au refuzat să se prezinte la încorporare, fapt ce a fost considerat un act de opoziție față de regimul comunist aflat la putere.

Identificarea foștilor comandanți de penitenciare

În conformitate cu misiunea sa, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a realizat, în perioada septembrie 2006-mai 2007, o serie de investigații în arhiva fostei Direcții Generale a Penitenciarelor. Experții IICCR au identificat 210 foști comandanți și loțiitori de penitenciare, colonii și lagăre de muncă, în care au fost încarcerati, în perioada comunistă, deținuți politici. IICCR consideră că, în situația foștilor comandanți menționați, avem de-a face cu fapte de natură represivă și discreționară. Tratamentul inuman aplicat în închisori foștilor deținuți politici are caracteristicile unui fenomen de masă, desfășurat la scară națională, care a fost realizat nu doar prin acte individuale. Participarea a fost colectivă, responsabilitatea revenind în egală măsură foștilor comandanți de închisori, colonii și lagăre de muncă în care erau aplicate astfel de tratamente inumane. Cele 210 persoane vor fi cercetate penal de Parchetul Militar sub aspectul săvârșirii infracțiunii de genocid.

Glodghilești, județul Hunedoara

În luna iulie 2007, ca urmare a unei sesizări primite la Institut, IICCR a deschis o investigație cu privire la condițiile în care a decedat Iosif Orșa din localitatea Glodghilești (comuna Burjuc), județul Hunedoara. Din datele culese, a reieșit că acesta a fost executat de către ofițeri de Securitate în data de 11 februarie 1950. Pe lângă cercetări și demersuri în arhive, investigația a constatat în exhumarea osemintelor și analizarea probelor identificate. Cercetările vor continua, în acest caz urmând a fi studiate documente de la Arhivele Naționale și de la CNSAS. De asemenea, se va face analiza balistică a glonțului, în vederea completării dosarului.

Satu Mare, jud. Satu Mare

În luna iulie 2007, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a primit de la Augustin Chira din Satu Mare o scrisoare, în care era semnalat faptul că, în data de 16 august 1949, tatăl său, Tira Gheza, împreună cu alte

trei persoane, a fost executat prin împușcare de către ofițeri ai fostei Securități. Ca urmare a solicitării lui Augustin Chira, în ziua de 11 octombrie 2007, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, în colaborare cu Parchetul Militar Timișoara, a întreprins în Cimitirul Greco-Catolic din orașul Satu Mare o acțiune de deshumare a rămășițelor pământești ce au aparținut lui Tira Gheza. În acest caz, cercetările vor continua prin analiza probelor identificate, consultarea unor fonduri de arhivă și interviuarea unor supraviețuitori.

În cursul anului 2008, toate investigațiile științifice întreprinse de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România vor fi reunite într-un volum, alături de fotografii, rapoarte și analize de specialitate.

SESIZĂRI PENALE

Sesizare penală împotriva unor comandanți de penitenciare

La data de 22 mai 2007, IICCR a depus o sesizare penală cu privire la abuzurile și crimele săvârșite, ordonate sau inspirate de către 210 foști comandanți și loțiitori de penitenciare care, în perioada martie 1945-decembrie 1989, au folosit sistemul de detenție ca principal instrument de extremism social. Participarea acestora a fost colectivă, responsabilitatea revenind în egală măsură foștilor comandanți de închisori, colonii și lagăre de muncă în care erau aplicate astfel de tratamente inumane. Sesizarea penală a semnalat încălcarea programată a drepturilor deținuților, crimele de genocid, rele tratamente, tortură, precum și alte acte represive îndreptate împotriva celor aflați în detenție. Din punct de vedere juridic, faptele săvârșite de persoanele identificate de experții IICCR se înscriu, prin gravitatea lor, în categoria infracțiunilor de genocid. Infracțiunile comise beneficiază de imprescriptibilitate în ceea ce privește denunțarea, urmărirea, judecarea și condamnarea făptuitorilor. Cele 210 persoane au fost identificate de către experții Institutului în urma cercetărilor desfășurate în Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Sesizare penală împotriva lui Gheorghe Enoiu

La data de 9 august 2007, IICCR a depus o sesizare penală la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare cu privire la faptele săvârșite de către Gheorghe Enoiu, fost înalt responsabil în cadrul Departamentului Securității Statului. Aceste fapte se referă, în principal, la cercetarea abuzivă, condusă de acesta și de ofițerii din subordine, a unui număr foarte mare de persoane în timpul anchetelor din aresturile Ministerului Afacerilor Interne (aflat în subordinea sa). Victimele au fost torturate și supuse la rele tratamente, izolare și înfometare, sub acuzația de a fi comis acte ostile

regimului comunist. De asemenea, Gheorghe Enoiu a uzat de amenințări, precum și de exercitarea a numeroase alte violențe, urmărind recunoașterea de către victime a unor fapte pe care nu le-au săvârșit, toate acestea având drept consecință vătămări corporale grave, arestări și condamnări abuzive, înscenarea de procese pentru condamnarea unor oameni nevinovați și chiar sinuciderea ori tentative de sinucidere din partea victimelor.

Sesizare penală împotriva lui Nicolae Pleșiță și a cinci foști diplomați români

La data de 7 noiembrie 2007, IICCR a depus la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare o sesizare penală cu privire la o serie de fapte despre care există indicii că ar fi fost săvârșite de către generalul de Securitate Nicolae Pleșiță, precum și de către cinci foști diplomați ai Ambasadei Republicii Socialiste România la Bonn (Dan Mihoc, Constantin Ciobanu, Ion Constantin, Ioan Lupu și Ion Grecu). Aceste fapte constau în plasarea (înlesnirea plasării), în luna februarie 1981, a unor dispozitive explozive în coletele expediate către trei cunoscuți contestatari ai regimului comunist (Paul Goma, Nicolae Penescu și Șerban Orescu) cu intenția de a cauza moartea sau vătămarea corporală gravă a acestora precum și de a intimida și de a provoca panică în rândul celorlalți contestatari sau potențiali contestatari ai regimului comunist. De asemenea, cei șase sunt suspectați de a fi participat și la alte atentate, atacuri cu gaze ori la răpirea și asasinarea unor persoane.

Cele trei sesizări penale au fost însoțite de probatorii, documente de arhivă și alte acte care atestă abuzurile săvârșite și încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

PROIECTE LEGISLATIVE

Casarea sentințelor politice

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, Ministerul Justiției și Asociația Foștilor Deținuți Politici din România au inițiat un proiect de lege privind ștergerea condamnărilor cu caracter politic și a măsurilor administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989. Conform proiectului de lege, persoanele care au suferit condamnări penale în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989 - iar după decesul acestora, rudele până în gradul IV, inclusiv, sau orice organizație care justifică un interes de natură morală - pot solicita instanței de judecată constatarea caracterului politic al condamnării lor, în termen de trei ani de la intrarea în vigoare a legii. De asemenea, orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, iar

după decesul acestora, soții sau descendenții acestora până la gradul al II-lea, inclusiv, pot solicita instanței de judecată, în termen de cinci ani de la data intrării în vigoare a legii, obligarea statului la acordarea unor despăgubiri sau repunerea în drepturi, în cazul în care prin hotărârea judecătorească de condamnare s-a dispus decăderea din drepturi sau degradarea militară. Guvernul României a aprobat proiectul de lege în luna noiembrie, fiind trimis spre dezbateri Parlamentului.

Acordarea de reparații morale și materiale unor categorii de persoane persecutate din motive politice în legătură cu Revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din 15 noiembrie 1987

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a inițiat, de asemenea, proiectul de Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.6/2008 pentru modificarea și completarea Legii recunoștinței față de eroii martiri și luptătorii revoluției care au contribuit la victoria Revoluției române din decembrie 1989 nr.341/2004. Proiectul de lege, pe care Guvernul l-a transmis Senatului, spre dezbateri și adoptare, vizează acordarea de reparații morale și materiale unor categorii de persoane persecutate din motive politice în legătură cu Revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din 15 noiembrie 1987.

Degradarea foștilor ofițeri de securitate

IICCR a inițiat și este în discuții cu reprezentanții Ministerului Justiției pentru punerea în practică a unor propuneri de completare a Codului penal în vederea condamnării crimelor comunismului. Persecuțiile din motive politice, comise de regimul comunist, vor fi considerate crime contra omenirii, în conformitate cu prevederile unor tratate și convenții internaționale ratificate de România. De asemenea, Institutul propune completări ale Legii nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, în sensul că ofițerii, maiștrii militari și subofițerii, care, prin decizie definitivă, au fost declarați agenți ai organelor de Securitate ca poliție politică, vor fi degradați militar prin Decret al președintelui României. Măsura degradării militare va fi dispusă prin Decret al președintelui României și față de ofițerii, maiștrii militari și subofițerii care au deținut calitatea de membri ai aparatului represiv al statului totalitar și au fost condamnați, prin hotărâre judecătorească definitivă, pentru încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor.

Diminuarea pensiilor foștilor activiști de partid, organelor securității statului și magistraților implicați în represiunea comunistă

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a elaborat un proiect de lege privind diminuarea cuantumului pensiilor unor responsabili ai regimului comunist. Proiectul propune stabilirea cuantumului pensiei la nivelul

salariului de bază minim brut pe țară pentru responsabilii regimului comunist condamnați definitiv pentru abuzuri comise, în perioada 1945-1989, împotriva drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane.

Totodată, este important de menționat faptul că IICCR, președinția Camerei Deputaților și Societatea „Timișoara” au organizat, între 12 și 14 septembrie 2007, o masă rotundă pe tema readucerii în dezbaterea parlamentară a Legii lustrației.

PROIECTE DE CERCETARE

Experiențe carcerale în România comunistă

Pe baza interviurilor cu foști deținuți politici, cercetarea își propune să reconstituie cele mai marcante momente de detenție din închisorile politice din România comunistă. În cadrul proiectului vor fi realizate interviuri în fiecare județ al țării (în total estimăm peste 150 de interviuri) în care se vor urmări motivele și metodele arestării, derularea anchetei și a procesului, perioada detenției.

Proiectul are o finalitate multiplă: realizarea de interviuri cu foști deținuți politici, care să poată fi folosite și în cadrul viitoarelor muzee pe care IICCR urmează să le înființeze (Râmnicu Sărat și Jilava); publicarea unor volume de mărturii care să amintească de abuzurile, torturile și tratamentele inumane aplicate „dușmanilor politici și de clasă” în timpul regimului comunist. Imaginile filmate vor fi folosite la realizarea de filme documentare despre perioada comunistă.

Situația la 31 decembrie 2007:

- au fost realizate 130 de interviuri în 34 județe și în București. Dintre acestea, a fost transcris un număr de 120 de interviuri;
- au fost publicate 32 de interviuri în primul volum din seria *Experiențe carcerale în România comunistă*, Editura Polirom, Iași.

Directia Generală a Penitenciarelor (1949-1989) - Aparatul central

Dicționarul militarilor care au activat în aparatul central al DGP în perioada 1949-1989 va cuprinde fișele biografice a peste 150 de ofițeri. Aproape fiecare fișă biographică va fi însoțită de fotografia militarului. Cartea va avea un studiu introductiv care va prezenta modul de organizare și funcționare al Direcției, recrutarea ofițerilor, prezentarea unor documente din dosare, etc. În anexa volumului vor fi redată documentele de bază din care era alcătuit un dosar personal profesional (jurământul, angajamentul, referatul de cadre, fișa personală, etc.). Volumul se află în faza de finalizare, având ca termen de predare data de 31 martie 2008.

Cel de-al doilea volum va include circa 200 de ofițeri și subofițeri care au avut funcții de conducere (comandanți, loțiitori politici, loțiitori de comandanți pentru servicii și pază și regim) în unitățile exterioare ale DGP (penitenciare și colonii de muncă). În studiul introductiv al acestui volum va fi prezentat modelul de recrutare folosit de conducerea Ministerului de Interne, un model elaborat pe baza interpretării SPSS a diferitelor variabile de natură sociologică prezente în dosarele lor profesionale.

Având în vedere că cercetarea nu a fost încă finalizată, este posibil ca, până la sfârșitul anului, să apară și un al treilea volum cu ofițerii și subofițerii din unitățile exterioare ale DGP.

Documentare și cercetare - arhive externe

Una dintre direcțiile importante de activitate ale Serviciului documentare și cercetare își propune să aducă la cunoștința publicului românesc datele de arhivă referitoare la perioada comunistă din România, colecționate de unități arhivistice/ persoane din afara țării. În funcție de natura informațiilor pe care ne propunem să le recuperăm pentru arhiva Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului, vor fi editate volume de documente, CD-uri și studii de analiză bazate pe aceste documente.

În perioada 28-30 noiembrie 2007, au fost fotocopyate o serie de documente din arhiva Radio Europa Liberă, existente la *Open Society Archives* - Budapesta. Cele două seturi de documente care au fost fotocopyate au vizat două proiecte diferite ale IICCR, aflate în curs de finalizare:

1. A). Fotocopiarea a 500 de pagini pentru proiectul *Programul de alimentație științifică și rațională în România socialistă*, care va fi prezentat în perioada 23-26 februarie 2008, în cadrul unui workshop internațional organizat de *Institute for East Asian Studies* de la Universitatea din Viena. Traducerile în limbile germană și engleză ale lucrărilor prezentate la acest workshop vor urma intervalului precizat.
B). În același timp, respectiva lucrare va sta la baza unui capitol mai amplu din volumul *Politici publice în regimul comunist* (termen de finalizare: 1 septembrie 2008).
2. Fotocopiarea a 2.000 de pagini pentru proiectul *Dicționarul penitenciarelor* (aflat în curs de finalizare); documentele au fost ulterior printate, îndosariate și inventariate pentru arhiva IICCR.

Avortul ca decizie politică. Problema natalității în România comunistă, 1966-1989

Studiul își propune evaluarea măsurilor de control ale natalității, adoptate de regimul comunist în România, din perspectivă instituțională. În cazul României, sporirea natalității reprezintă obiectivul principal al politicii demografice comuniste. Proiectul de față își propune să evalueze ansamblul de măsuri

destinate îndeplinirii acestui obiectiv, dintre care piatra unghiulară este reprezentată de decretul 770/1966 (de interzicere a avortului liber), cu modificările ulterioare. Structura proiectului urmărește îndeaproape realizarea celor două obiective majore urmărite în cercetare:

- A. Evaluarea impactului măsurilor de creștere a natalității în perspectivă comparativă
- B. Deconstruirea mecanismelor instituționale

Se vor analiza, în perspectivă comparată, legislația privind natalitatea și politicile sociale conexe acesteia (mijloace de planning familial, concedii de maternitate, alocații pentru copii), ca și indicatorii demografici (avorturile ilegale, mortalitatea infantilă și cea maternă) din perioada ulterioară acestui decret. Totodată, se va proceda la deconstruirea mecanismelor instituționale de stabilire a obiectivelor demografice și de punere în practică a acestora (Ministerul Sănătății și Direcțiile județene și municipale de sănătate aferente), a stabilirii factorilor de decizie în acest proces ca și a profilului lor profesional și politic (membrii Consiliului Sanitar Superior, Comisia Națională de Demografie).

Pe baza rapoartelor și a dosarelor penale ale unora dintre cei învinuiți de provocarea ilegală a avorturilor, se va încerca realizarea unor „studii de caz” care vor ilustra modalitatea concretă de implementare a decretului 770, în toate dimensiunile sale.

În noiembrie 2007 s-a finalizat, în mare parte, cercetarea în arhivele Ministerului Sănătății.

Justiția de tranziție în România postcomunistă

De la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, toate societățile care au făcut pasul spre democratizare au încercat să rezolve, într-o manieră sau alta, problemele legate de trecutul autoritar și de persoanele responsabile pentru abuzurile și crimele săvârșite în timpul regimului precedent. Cum să declari ilegitimitatea unui Stat, atunci când continuitatea aparatului administrativ și a mijloacelor de securitate condiționează, se pare, supraviețuirea unei comunități politice? Cum să pedepsești când, în cele mai multe cazuri, ruptura instituțională și retragerea voluntară din viața publică a fostelor elite nu se produc decât parțial? În fața acestor întrebări, justiția se confruntă deseori cu imposibilitatea de a face lucrurile altcumva decât în jumătăți de măsură. În acest context, studiul de față își propune să analizeze politicile de justiție de tranziție din România postcomunistă și să identifice dificultățile cu care s-au confruntat inițiatorii lor în perioada 1990 - 2006.

În cadrul acestui proiect, în perioada ianuarie - septembrie 2007, au fost efectuate cercetări în următoarele arhive: Arhiva Curții Supreme de Justiție a României, Arhivele Parchetelor Militare, Arhiva Tribunalului Militar Teritorial București, Arhiva Curții Militare de Apel București. De asemenea, a fost

redactat un studiu de 100 de pagini referitoare la procesele intentate foștilor demnitari comuniști, după 1989, în România.

Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945-1967)

Dicționarul penitenciarelor din România comunistă își propune să prezinte o istorie a tuturor unităților penitenciare care au funcționat pe teritoriul României în perioada 1945-1967, fiind *prima monografie completă a sistemului carceral comunist*. Pe baza documentelor de arhivă (Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, CNSAS, Open Society Archives Budapesta, Arhivele Naționale Istorice Centrale etc.) dar și pe baza literaturii de specialitate, memorialisticii și mărturiilor orale, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a întocmit primul istoric de acest fel. Un studiu introductiv despre legislația sistemului penitenciar și funcționarea închisorilor și a coloniilor de muncă va preceda prezentarea unităților penitenciare. Fiecare închisoare selectată a fost tratată în funcție de importanța ei. În volum, penitenciarele vor fi ordonate alfabetic. Volumul (de aproximativ 600 de pagini) va fi însoțit, la final, de fotografii și schițe care să illustreze penitenciarele României comuniste.

Volumul cuprinde peste 120 de unități penitenciare, dintre care amintim pe cele mai importante: Aiud, Balta Brăilei, București și împrejurimile, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Dumbrăveni, Făgăraș, Galați, Gherla, Jilava, Minele de Plumb, Mislea, Pitești, Râmnicu Sărat, Sighet, Suceava, Oradea, Văcărești. Aspectele avute în vedere au fost așezarea geografică, istoria penitenciarului până în 1945, unitatea carcerală în perioada comunistă, regimul de detenție, abuzurile comise, conducerea penitenciarului etc.

Autorii sunt experți în cadrul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România.

Structura volumului: Cuprins; Abrevieri; Introducere (Andrei Muraru); Studiu introductiv (Cristina Roman); Dicționarul penitenciarelor, Postfață (Marius Oprea), Bibliografie; Indice alfabetic de persoane; Indice alfabetic de locuri; Anexe (fotografii și schițe).

Fișele matricole penale ale deținuților politici

În Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor se află fișele matricole penale ale majorității deținuților politici din România comunistă. Aceste fișe conțin date despre persoana în cauză, părinți, situația socială, materială, studii, motivul arestării și condamnării, precum și informații despre toate închisorile prin care a trecut, cu datele când a fost arestată, mutată dintr-o închisoare în alta, eliberată. Fotocopiarea acestor fișe și constituirea unui fond de arhivă paralel în cadrul IICCR poate reprezenta un sprijin deosebit pentru istoricii care se ocupă de cercetarea perioadei respective, aceștia ne mai fiind obligați să se deplaseze până la Jilava pentru a le consulta.

PENITENCIARUL *Pot.*
Braiova Nr. MATRICOL *336*
Anul *1949* luna *Februarie* ziua *4*

FIȘA MATRICOLĂ PENALĂ

1. NUMELE *Bălonescu* Prenumele *Silvia*

2. Născut în anul *1920* luna *Oct.* ziua *6* în Comuna *Braiova*

3. Părinți: *Gheorghe* și *Elisabeta*

4. Domiciliul în Comuna *Braiova* str. *Lenin* Nr. *2*

5. Ocupația, în prezent *Student* în trecut *Student*

6. Avere deținute în prezent *nu are avere* în trecut *nu a avut avere*

7. Ocupația soțului în prezent *-* în trecut *-*

8. Avere soțului în prezent *-* în trecut *-*

9. Ocupația părinților în prezent *pensionar* în trecut *ofiter activ*

10. Avere părinților în prezent *nu are avere* în trecut *nu are avere*

11. Originea socială *lăcom țărănesc*

12. Cărțile *roman* studii *Terminată*

13. Starea civilă *nesărită* numele soțului *-* copil *nu*

14. Serviciul militar: ct. *1* gradul *-* unitatea căreia aparține *nesărită*

15. Aparența politică a deținutului în prezent *nu face politică* în trecut *Part. Național Liberă*

16. Starea sănătății (cu defecte fizice și psihice) *Sănătos fără deficiențe fizice*

SEMNALMENTE: talia *1,70 m.* fruntea *lată* nasul *lat* gura *puțin deschisă* ochii *cașcați*
fața *ovată* ochii *cașcați* părul *negru* sprâncenile *cașcate* barba *rădă*
urechile *medii* înmăstă *Av. etc.* semne particulare *alunecă și fală*

SITUAȚIA JURIDICĂ:

a) ANTECEDENTELE PENALE

Dacă este infractor din obicei *-* cu mandatul de arestare *-*

b) PREVENIT, după de *-* /195... pentru fapt *-* art. *-*
Descrierea pe scurt a faptului *-*

Prin ordonanța definitivă Nr. *-* /195... emisă de *-*
rămăs sub stare de arest până la terminarea judecării.

c) INTERNAT, de către *-* cu ordinul Nr. *-*

Se mai menționează ca *-* N-rele *-*

Egri provizorii *-*

Transferenți din egri provizorii *-*

Pedepse disciplinare *-*

Purtarea *-* Cam și muncii *-*

Egri definitive *-*

d) CONDAMNAT înmatricolat în ziua de *4 Februarie 1950* primit de la *-*

Numărul înmatriculării și al actelor de executare	Numărul hotărârii judecătorești și al actelor de executare	Faptul constat, motivele, anul sau luna în care s-a înmatriculat	Durata și felul pedepsei	Comutato, reduceri, grațieri, adăuguri, comutato, comotopii	Data începerii pedepsei		Data expirării pedepsei	
					Anul	Luna	Anul	Luna
<i>80/1950</i>	<i>109/1950</i>	<i>furt</i>	<i>3 ani</i>	<i>Comut. în 3 ani</i>	<i>1950</i>	<i>Sept. 10</i>	<i>1952</i>	<i>Sept. 8</i>
<i>P.M.P. 6/1</i>	<i>16/1</i>	<i>furt</i>	<i>3 ani</i>	<i>Comut. în 3 ani</i>				

Descrierea pe scurt a faptului: *-*

Descrierea pe scurt a faptului: *-*

Descrierea pe scurt a faptului: *-*

Descrierea pe scurt a faptului: *-*

Descrierea pe scurt a faptului: *-*

Observații *-*

Egri provizorii (transferați în afaceri judiciare, spitale, cvadrin) *-*

Reprimenți din egri provizorii *-*

Transferenți definitive *-*

Cam și muncii și meseria *-*

Premii, evidențieri *-*

Scoli urmate în penitenciar *-*

Pedepse disciplinare *-*

Purtarea *-*

Readaptat sau nu *-*

Egri definitive *-*

Plasat în câmpul muncii *-*

Impresiunea degetului arătător *-*

Fișa a fost întocmită de *-*

Verificat și găsit în conformitate cu actele de delictare în dosar.

Director *-*

Secretar de Ofiț. *-*

Având în vedere numărul mare de petenți care se adresează IICCR pentru rezolvarea unor probleme specifice, se crează posibilitatea de a le oferi acestora informații utile despre perioada detenției.

De asemenea, prin e-mail, IICCR poate pune la dispoziția celor interesați informații despre foștii deținuți politici, venind astfel mai ales în sprijinul celor interesați și care locuiesc în provincie.

Aceste fișe de deținut politic, contrarevoluționar sau condamnat pentru infracțiuni contra securității statului pot folosite și în cadrul celor două muzee, și, de asemenea, în elaborarea unor liste cu deținuții care au trecut prin fostele închisori Râmnicu Sărat și Jilava.

Situația la 31 decembrie 2007:

- au fost fotocopyate aproximativ 40.000 de fișe, corespunzătoare literelor A-H
- au fost prelucrate și redenumite aproximativ 14.000 de fișe, corespunzătoare literelor A-B.

PROIECTE EDUCAȚIONALE

„Ce înseamnă comunismul pentru mine?”

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării, a inițiat în perioada 1 martie - 1 mai 2007, concursul de eseuri și artă grafică „Ce înseamnă comunismul pentru mine?”, destinat elevilor din clasele V-XII. Acest concurs a avut drept scop creșterea interesului elevilor pentru istoria comunismului românesc și stimularea reflecției asupra crimelor, abuzurilor și discriminărilor pe care regimul comunist le-a impus societății românești vreme de 40 de ani.

Au participat 2239 de elevi din 500 de școli și licee din toate județele țării. Juriul concursului a fost format din personalități marcante ale culturii românești, precum Radu Ioanid, Lucia Hossu Longin, Ștefan Câlția, Oana Tănase, dar și reprezentanți ai MECT, precum Doru Dumitrescu și Adrian Brăescu. Cele 30 de premii au fost decernate în cadrul unei festivități de premiere desfășurate în incinta Teatrului Național „I. L. Caragiale” din București. Evenimentul a fost reflectat atât în presa locală, cât și în cea națională, trei săptămânale cunoscute, *Dilema Veche*, *Revista 22* și *Academia Cațavencu* acordând spații largi acestui eveniment.

Universitatea de Vară de la Râmnicu Sărat

Proiectul a avut ca scop o mai bună cunoaștere a perioadei 1944-1989 de către studenți, pentru a-i determina să reflecteze asupra caracterului ilegal și criminal al regimului comunist din România. Universitatea de Vară s-a desfășurat la Râmnicu Sărat în perioada 24-31 august 2007. Au participat 25 de studenți din cadrul universităților cu profil socio-umanist.

Lectorii au fost istorici renumiți ai comunismului, personalități și foști deținuți politici. Dintre aceștia, îi menționăm pe: Dennis Deletant (rectorul Universității

de Vară), Marius Oprea, Lucia Hossu Longin, Dorin Dobrinu, Ioana Boca, Doina Jela, Cristian Pârvulescu, Ion Diaconescu, Liviu Tudoraș ș.a.

Centrul de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului

Unul dintre proiectele importante ale Institutului vizează studierea regimului comunist și a consecințelor acestuia la toate nivelurile de învățământ. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România și Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași au încheiat, în luna noiembrie 2006, un protocol de colaborare în vederea înființării, la Iași, a Centrului de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului.

Centrul de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului va funcționa sub egida Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România și a Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași. CSCP va dezvolta proiecte comune de cercetare cu instituții similare din Europa de Est.

Centrul de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului a inițiat organizarea unui program de masterat privind istoria comunismului românesc. Proiectul a fost acreditat de Agenția de Asigurare a Calității Învățământului Superior, urmând să devină funcțional începând cu data de 1 octombrie 2008. Lectorii programului de masterat vor fi specialiști renumiți în cercetarea și investigarea regimului comunist.

În cursul anului 2007 au fost renovate sălile de seminar ale Centrului și au fost făcute demersuri pentru asigurarea logisticii necesare dotării acestora. De asemenea, a fost pusă la punct o strategie privind promovarea CSCP și a programului de masterat.

CONFERINȚE ȘI MESE ROTUNDE

Conferința *Modernizarea în România în secolele XIX-XXI*
Cluj-Napoca, 21-24 mai 2007

Cristina Roman, expert în cadrul Serviciului documentare și cercetare, a participat cu lucrarea *Evoluția partidelor politice din România în perioada 1919-1947*.

Conferința Internațională *Transitional Justice in Eastern Europe*
Zagreb, 24-26 mai 2007

În cadrul acestei conferințe, Raluca Grosescu, șef Serviciu documentare și cercetare, a prezentat textul *The Role of the Civil Society in the Partial Failure of the Romanian Transitional Justice*.

Simpozionul Internațional *Gulag și Holocaust în conștiința românească*
Cluj-Napoca, 25-27 mai 2007

Simpozionul a fost un proiect al Centrului de Cercetare a Imaginarului de pe lângă Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, organizat în parteneriat cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în Romania, Institutul Cultural Român și Fundația Aspera. La eveniment au participat cercetători ai Gulagului și Holocaustului din România și din străinătate.

Lucrările simpozionului au fost publicate în volumul 13 din *Caietele Echinox*. Dintre semnatarii materialelor menționăm pe: Andrei Marga, Ștefan Borbely, Michael Shafir, Andrei Cornea, Marius Oprea, Dorin Dobrinu, Andrei Oișteanu, Ruxandra Cesereanu ș.a.

Simpozionul Internațional *Forme de represiune în regimurile comuniste*, Sâmbăta de Sus și Făgăraș, 12-14 iulie 2007

Este a doua ediție a simpozionului de la Făgăraș-Sâmbăta de Sus, care își propune să promoveze, pe de o parte, dialogul între cercetătorii comunismului, iar pe de altă parte, să atragă atenția asupra Memorialului Rezistenței Anticomuniste din Țara Făgărașului care urmează să se înființeze în cetatea Făgăraș, fostă închisoare comunistă între 1950-1960.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a fost co-organizator al simpozionului, alături de Fundația Culturală „Negru Vodă” din Făgăraș, Universitatea de Arte din București și Asociația Culturală „Mozaic” din Cluj. Au participat specialiști în istorie recentă din România, Republica Moldova, Statele Unite ale Americii, Canada, Bulgaria, Ungaria și Germania.

Lucrările simpozionului urmează a fi publicate într-un volum. Printre semnatarii materialelor îi menționăm pe: David Kilgour (Canada), Katarzyna Stokłosa, Gerhard Besier (Germania), Anka Todorova Ignatova și Lora Doncheva Grigorova (Bulgaria), Ion Xenofontov, Lidia Prisac (Republica Moldova). Dintre cercetătorii români care semnează materiale în volum îi amintim pe: Florian Banu, Liviu Țăranu, Robert Fürtös, Ana Maria Cătănuș ș.a.

Masă Rotundă: *Lustrația - așteptările societății civile și răspunsul clasei politice*

Timișoara, 12-14 septembrie 2007

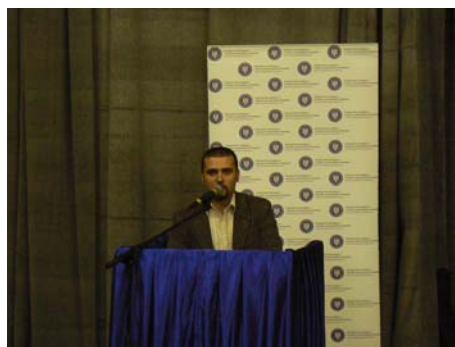
Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, președinția Camerei Deputaților și Societatea „Timișoara” au organizat o masă rotundă pe tema readucerii în dezbaterea parlamentară a legii lustrației. Au participat membri ai societății civile și membri ai partidelor politice. Cu acest prilej, IICCR a realizat, cu sprijinul Societății „Timișoara”, broșura intitulată „Ne împăcăm cu comunismul? - Legea lustrației în dezbatere publică”.

Simpozion comemorativ: *Motru - un crâmpei de istorie*

Motru, 19-20 octombrie 2007

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, Consiliul Local Motru, Primăria Orașului Motru și Sindicatul Miniere Oltenia au organizat un simpozion comemorativ, dedicat revoltei minerilor din bazinul carbonifer Motru din 19 octombrie 1981. Implicarea IICCR în acest proiect a constat în realizarea unei expoziții referitoare la evenimentul mai sus-menționat și în susținerea unor comunicări științifice.

Dumitru Lăcătușu a susținut o comunicare despre evenimentele petrecute la Motru în toamna anului 1981, insistând asupra caracteristicilor acțiunii protestatare de la Motru și a modului în care acestea pot fi integrate în seria

mișcărilor anticomuniste muncitorești. Corina Pălășan a prezentat o cercetare asupra imaginii bazinului Rovinari în presa centrală și locală în cursul anului 1981 și asupra modului în care acțiunile de la Motru au răzbătut în presa vremii. La invitația IICCR, la simpozionul comemorativ a conferențiat și cercetătoarea Alina Ilinca (CNSAS), care a vorbit participanților despre dezvoltările specifice industriei energetice în România anilor '80.

Conferința *Adevăr și Obiectivitate în Istoria Contemporană. Chestiuni Metodologice și Studii de Caz*

București, 25 octombrie 2007

Din partea IICCR a participat Cristina Roman, cu lucrarea *Momentul Tămădău 1947 în arhivele comuniste*.

Conferința Internațională *The Past in Presence. Political and Social Discourse concerning the Europeans' Way of Dealing with the Past*

Berlin, octombrie 2007

La această conferință a participat Ruxandra Ivan, expert în cadrul Serviciului documentare și cercetare, cu lucrarea *The Totalitarian Experience in the Romanian Political Discourse*.

Masă Rotundă: *Casarea sentințelor foștilor deținuți politici - o datorie morală a statului democratic*

Cluj, 30 octombrie 2007

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a organizat o masă rotundă asupra diferitelor aspecte implicate de procesul de reabilitare a victimelor regimului comunist în România. Masă rotundă a precedat deschiderea expoziției *Printre rânduri* de la Cluj-Napoca, desfășurându-se în cadrul elegant oferit de Sala Tonitza a Muzeului de Artă din Cluj-Napoca.

Au participat experți din România (d-ra Raluca Grosescu - șef Serviciu documentare și cercetare - IICCR, dl. Peter Eckstein Kovacs, jurist, președintele Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări a Senatului României) și din Ungaria (dr. Tibor Zinner, secretar științific la Înalta Curte de Justiție a Ungariei și copreședinte al Comisiei guvernamentale de reabilitare a foștilor deținuți politici din Ungaria), membri ai societății civile (dl. Peter Banyai, analist politic din Cluj-Napoca și dr. Doru Pop, lector la Facultatea de Teatru și Televiziune a Universității „Babeș-Bolyai”), victime ale comunismului (Raul Volcinski, fost deținut politic în timpul regimului comunist). Discuția a fost moderată de către Corina Pălășan, expert în cadrul Serviciului documentare și cercetare al IICCR.

Conferința Internațională *Ways to Consider Communism* București, 15 noiembrie 2007

Conferința și-a propus o discuție asupra crimelor comunismului în perspectiva tratării lor ca și crime împotriva umanității, urmărind să evedențieze o serie de aspecte fundamentale referitoare la natura distructivă a regimurilor comuniste. De asemenea, IICCR a urmărit ca, prin această inițiativă, să contribuie la consolidarea cooperării dintre instituții internaționale în al căror obiect de activitate se înscrie cercetarea comunismului.

La dezbaterile din cadrul conferinței și-au adus contribuția personalități de marcă din Europa și America de Nord, printre care îi menționăm pe dl. Göran Lindblad - membru al Adunării Permanente a Consiliului Europei, dl. Pedro J. Fuentes-Cid - *Presidio Politico Cubano* - Organizația Foștilor Deținuți Politici Cubanezi (SUA), prof. Mark Kramer, director, Cold War Studies Center, Harvard (SUA), dr. Pavel Žáček, director al Institutului pentru Studiarea Regimurilor Totalitare / The Institute for the Study of Totalitarian Regimes (Praga, Republica Cehă), dl. Richard H. Cummings, fost director al Serviciului de Securitate, Radio Europa Liberă.

Domnul Marius Oprea, președintele IICCR, domnul Tudor Chiuariu, ministrul Justiției, domnul Bogdan Olteanu, președintele Camerei Deputaților, și domnul Cristian Vasile, membru al Comisiei Prezidențiale Consultative pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, au susținut, de asemenea, scurte alocuțiuni.

Dezbaterea *Între stagnare și reformă: arhivele și documentarea științifică în România de astăzi*

lași, 19 noiembrie 2007

Centrul de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului, în colaborare cu Arhivele Naționale ale României (ANR), Facultatea de Istorie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași și Societatea de Studii Istorice din România au organizat o dezbatere menită să aducă în atenția publicului problemele cercetării științifice, transparența instituției arhivelor, îmbunătățirea bazei materiale a filialelor județene ale ANR, dar și modernizarea bazei de date a instituției la nivel național (digitalizarea fondurilor).

Overcoming Dictatorships - Encounter of Poets, Artists and Writers

București, 7-9 Decembrie 2007

Overcoming Dictatorships este un program susținut de Uniunea Europeană, ce are drept scop înlesnirea schimbului intercultural între artiști, poeți și scriitori din diverse țări europene foste comuniste. Întâlnirile din țările care iau parte la acest proiect (Polonia, Republica Cehă, România, Ungaria, Italia și Germania) oferă participanților șansa de a-și prezenta operele și de a-și împărtăși experiențele din perioada dictaturii, precum și felul în care viața în comunism le-a influențat lucrările. Finalitatea proiectului va consta într-o expoziție care va fi vernisată la Birmingham (Anglia), urmând să fie prezentată apoi în toate țările participante, și, de asemenea, în editarea unui volum cu texte ale scriitorilor implicați în proiect. Scopurile mai largi ale acestor întâlniri implică încercarea de a elimina prejudecățile și de a contribui la cooperarea între țările Europei Răsăritene, Centrale și Apusene.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a fost co-organizator al conferinței alături de Institutul de Studiere a Totalitarismului „Hannah Arendt” din Dresda și Universitatea Tehnică din Dresda. Parteneri locali au fost Muzeul Național de Artă Contemporană și Uniunea Scriitorilor din România.

Au participat specialiști în istorie recentă din țările implicate în proiect, dintre care menționăm: Gerhard Besier, Katarzyna Stoklosa, Dominik Trutkowski (Germania), Katalin Gadoros (Ungaria), Monica Cioli (Italia), Olga Novikova (Spania), David Tomicek (Cehia), Antonia Grousdanidou, Jutta Vinzent (Marea Britanie).

Dezbaterea *Ștergerea condamnărilor politice - o datorie morală a statului democrat*

lași, 12 decembrie 2007

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, în colaborare cu Centrul de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului și Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza”, a organizat la Iași, în data de 12 decembrie 2007, la orele 11.00, în Sala H1 din Casa Catargi, Universitatea „Al. I. Cuza”, dezbaterea „Ștergerea condamnărilor politice - o datorie morală a statului democratic”.

La eveniment au participat Dorin Dobrinu, director general al Arhivelor Naționale ale României și director al Centrului de Studii asupra Comunismului și Postcomunismului, Andrei Muraru, șeful Serviciului investigații speciale din cadrul IICCR, prof. univ. dr. Alexandru Florin Platon, decan al Facultății de Istorie, Universitatea „Al. I. Cuza”-Iași, Andi Mihalache, cercetător, Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”-Iași, Adrian Cioflâncă, cercetător, Institutul de

Istorie „A. D. Xenopol”-Iași, conf. univ.dr. Luca Pițu, disident, Dumitru Văcaru, fost deținut politic.

LANSĂRI DE CARTE

IICCR și Facultatea de Istorie a Universității din București au inițiat, începând cu luna noiembrie 2007, un proiect care își propune lansarea lunară a unei cărți referitoare la diferite episoade ale represiunii comuniste.

Primul eveniment din această serie a avut loc joi, 1 noiembrie 2007, când s-a lansat cartea semnată de Marian Boboc și Mihai Barbu, *Lupeni 1977. Filajul continuă!*, Editura Autograf MJM, 2007. Cartea vorbește despre revolta minerilor din Valea Jiului din 1977 și despre implicarea Securității în reprimarea mișcării. La eveniment au fost prezenți, pentru discuții, autorii, precum și istoricii Dorin Dobrințu (Arhivele Naționale ale României) și Raluca Spiridon (CNSAS).

În 6 decembrie 2007, a fost lansată a doua carte din această serie: Gheorghe Motrescu, *M-au distrus, dar încă nu m-au învins. Memorii*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2007. Cartea prezintă o experiență de viață consacrată rezistenței anticomuniste. Ipostazele de martor la instaurarea regimului comunist, refugiat în munți, arestat, condamnat, „beneficiar” al unei decizii de domiciliu obligatoriu, se completează, devenind fațete ale destinului

autorului. La eveniment au participat Iulia Pop, editorul volumului, Doina Jela și Marius Oprea.

PROIECTE MUZEALE

Prin Hotărârea de Guvern adoptată în sesiunea din 06.06.2007, fosta închisoare de la Râmnicu Sărat a fost trecută în administrarea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, care o va organiza ca Muzeu Memorial al Victimelor Comunismului.

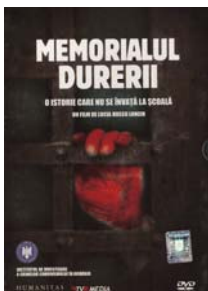
În ultimul trimestru al anului 2007 au fost demarate procedurile pentru obținerea de avize în vederea începerii lucrărilor de reabilitare și amenajare a clădirilor. Pentru amenajarea muzeală, care va demara anul viitor, se are în vedere asistența tehnică și expertiza de specialitate din străinătate. În acest sens, se vor încheia parteneriate cu instituții de profil, similare IICCR, din Europa, Statele Unite ale Americii și Israel, care au dezvoltat deja astfel de proiecte.

Jilava-Fortul 13

O echipă a IICCR și a Academiei Civice, formată din Lucia Hossu Longin, Ana Blandiana și Romulus Rusan, însoțită de experți tehnici, s-a deplasat la

penitenciarul Jilava și a delimitat suprafața viitorului parc muzeal. S-a hotărât cooptarea unui arhitect care să efectueze măsurători și o hartă topometrică a spațiului muzeal, pentru a demara proiectul

PUBLICAȚII

1. Lucia Hossu Longin - „Memorialul Durerii. O istorie care nu se învață la școală” (Editura Humanitas, 2007). Serialul care, din 1991, a arătat lumii întregi ororile și abuzurile regimului comunist este acum disponibil atât în format electronic, pe DVD, cât și în paginile volumului tipărit de IICCR și Editura Humanitas.

Cele 36 de episoade cuprinse în volum tratează momente importante ale istoriei regimului comunist din România, cuprinzând interviuri cu personalități de marcă ale rezistenței anticomuniste și imagini de arhivă. Volumul, care depășește 400 de pagini, este o remarcabilă transpunere pe hârtie a scenariului celui mai longeviv film documentar românesc postdecembrist.

Cele peste 1600 de minute de film, reprezentând redarea integrală a materialului selectat, sunt înregistrate pe un set de 10 DVD-uri.

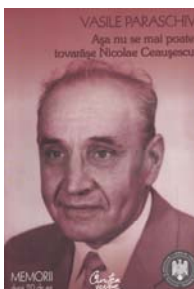
2. „Elite comuniste înainte și după 1989” (Anuarul IICCR - 2007, Editura Polirom) reprezintă o culegere de studii referitoare la rolul și funcționarea nomenclaturii în perioada 1945-1989, la compoziția socio-profesională a acestui grup, la facțiunile ideologice din cadrul partidelor comuniste, la structurile de formare, pregătire, verificare și recrutare a elitei. Printr-o analiză comparată a guvernelor dejiste și ceaușiste, Laurențiu Ștefan evaluează, în prima secțiune a anuarului, evoluția modelelor de recrutare a elitelor guvernamentale. Ruxandra Ivan

problematizează suprapunerea elitelor de stat și de partid în sistemul comunist, prin prezentarea cazului Ministerului de Externe la începutul anilor 1950. Marius Stan, Mihai Burcea și Mihail Bumbăș reconstruiesc modelul de recrutare a cadrelor superioare de penitenciar, în timp ce Cristina Roman analizează facționalismul din cadrul partidului unic, de la constituirea sa și până în 1952. Într-o a doua secțiune a volumului, George Mink și Jean-Charles Szurek evaluează rolul nomenclaturii în tranziția de la un regim la altul, axându-se pe identificarea traiectoriilor de conversie a elitelor comuniste din Ungaria, Polonia și Republica Cehă. Raluca Grosescu operează decupaje categoriale în sânul partidelor constituite în România de către fosta nomenclatură și analizează raportarea lor la temele care au reprezentat surse de conflict politic după 1990. Alexandra Ionașcu evaluează perenitatea moștenirii comuniste în recrutarea membrilor guvernelor postdecembriste, în timp ce Mihăiță Lupu propune un

studiu despre funcționarea școlii de partid „Ștefan Gheorghiu” și destinul postcomunist al acesteia.

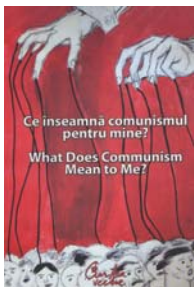
3. **„Experiențe carcerale în România comunistă”, I**, (Editura Polirom, 2007) este primul dintr-o serie de cinci volume care își propun să completeze imaginea regimului comunist prin interviuri cu foști deținuți politici, majoritatea dintre ei persoane care până în prezent nu și-au făcut cunoscute experiențele de detenție. Aceștia prezintă propria percepție asupra instaurării comunismului, motivele și metodele arestării, derularea anchetelor și proceselor, detenția, eliberarea și reinsertia socio-profesională.

4. **„Vasile Paraschiv - Memorii”** (Editura Curtea Veche, 2007) Al cincilea manuscris al memoriilor lui Vasile Paraschiv (după ce primele patru fuseseră confiscate de Securitate sau predate „brațului înarmat al Partidului” de către diverși colaboratori zeloși) iese la lumină după aproape 20 de ani. Textul lui Vasile Paraschiv, acest echivalent românesc al lui Vladimir Bukovski, cum îl numește Doina Jela, reprezintă transpunerea fidelă a încercărilor disperate ale unui disident de a prezenta opiniei publice abuzurile și încălcările repetate ale drepturilor omului la care a fost supus. „Patimile după Vasile Paraschiv” sunt în fapt paginile unei povești teribile despre dreptate și fărădelege, din lagărul socialist. Sub forma unei scrisori-roman fluviu, autorul a conceput manuscrisul ca un protest-informare către „arhitectul” suprem, Nicolae Ceaușescu. Torturat, maltrat moral, internat în azile psihiatrice, Vasile Paraschiv a rezistat cu stoicism și a transpus în pagină toate aceste fapte săvârșite de un regim ilegal și criminal. „Scrisoarea către tovarășul Nicolae Ceaușescu” a fost redactată în baza însemnărilor și a notițelor zilnice din intervalul 1982-1984.

5. **Victor Roșca - „Moara lui Kalusek”. Începutul represiunii comuniste** (Editura Curtea Veche, 2007). Este o lucrare ce se încadrează în genul „memorialisticii de gulag”, care prezintă atât primii ani ai instaurării comunismului în România, cât și efectele pe care acest proces le-a avut asupra unui grup de elevi de la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș. Cartea aduce o contribuție esențială la cunoașterea modului în care funcționa în acei ani aparatul represiv în Brașov și Făgăraș.

6. „Ce înseamnă comunismul pentru mine?” (Editura Curtea Veche, 2007) reprezintă o culegere de eseuri redactate de tineri cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani, participanți la concursul cu același nume. Volumul bilingv, redactat în română și engleză, conține 13 eseuri premiate. Evitând cronologizarea și axându-și argumentația în jurul unor valori fundamentale, având practic o miză morală și o atitudine de revoltă față de orice înseamnă „arestarea gândirii”, ele pun în oglindă povești de viață din comunism, cu existențe și principii proprii lor, copiilor născuți liberi după 1989. Alături de aceste eseuri, volumul mai conține 50 de lucrări grafice, selectate de juriu.

7. Alin Mureșan, „Pitești. Cronica unei sinucideri asistate” (Editura Polirom, 2007). Volumul este primul studiu monografic al „Experimentului Pitești”, desfășurat între 1949 și 1951 în penitenciarele comuniste de la Pitești, Brașov, Târgu Ocna, Târgșor, Gherla și Canal. Lucrarea prezintă în detaliu firul evenimentelor, de la primele încercări și forme ale acțiunii (născute la Suceava) până la finalul torturilor și la procesele înscenate de regimul comunist pentru a șterge urmele implicării sale. Noutatea este dată de punerea cap la cap a tuturor informațiilor din cele peste 30 de volume de mărturii ale victimelor, dar și din 20 de interviuri luate de autor supraviețuitorilor. Au fost consultate și documente (edite și inedite), însă cu maximă precauție, având în vedere practica Securității de a le falsifica.

8. *Communisme, Roumanie. Un totalitarisme ordinaire*, nr. 91/92 (L'age de l'homme, 2007) Pentru prima dată de la fondarea sa, în 1982, revista *Communisme* consacră un număr în exclusivitate unei țări, în acest caz, România. Rodul colaborării a șapte instituții de prestigiu, acest număr adună 16 articole care aparțin unor istorici și politologi români de marcă, oferind astfel o perspectivă de ansamblu asupra represiei și terorii pe care România le-a cunoscut în anii regimului comunist. La realizarea acestui volum și-au adus contribuția Ana Blandiana, Romulus Rusan, Ruxandra Cesereanu, Adrian Cioroianu, Marius Oprea, Stejărel Olaru, Raluca Grosescu, ș.a.

9. „Ne împăcăm cu comunismul? - Legea lustrăției în dezbatere publică” este o broșură elaborată de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, cu sprijinul Societății „Timișoara”. Lucrarea a fost realizată cu prilejul desfășurării dezbaterii cu tema „LUSTRAȚIA - așteptările societății civile și răspunsul clasei politice”, organizate la Timișoara, în zilele de 21 și 22 septembrie 2007. Broșura cuprinde un scurt dicționar al nomenclaturii, Proclamația de la

Timișoara (11 martie 1990), proiectul Legii lustrăției în forma adoptată de Senatul României, amendamentele aduse proiectului de IICCR și Societatea „Timișoara”, precum și textul legilor lustrăției din alte țări foste comuniste.

10. „Lista lui Secu”. Pentru completarea „Listei lui Secu”, material publicat de săptămânalul Academia Cațavencu, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România și Institutul Român de Istorie Recentă au solicitat sprijinul persoanelor care dețin copii ale dosarelor întocmite de fosta Securitate și primite de la CNSAS, precum și orice alte informații privind subiectul acestui anunț.

Materialele primite (literele A și B) au fost publicate în intervalul mai-iulie 2007.

EXPOZIȚII

Ce înseamnă comunismul pentru mine?

Cu prilejul desfășurării festivității de decernare a premiilor și mențiunilor la concursul de eseuri și artă grafică *Ce înseamnă comunismul pentru mine?*, experții Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România au organizat o expoziție în care au fost prezentate 150 de lucrări înscrise la secțiunea Artă Grafică. Expoziția a fost deschisă publicului în perioada 2-10 iunie 2007, în foaierul Teatrului Național din București.

Anca Bumb,
clasa a XI-a

Rozalia Tunde,
clasa a IX-a

Laurentiu Petresc,
clasa a VI-a

Alexandra Gogu,
clasa a V-a

Printre rânduri: Ecuri ale evenimentelor din 1956 în România

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România împreună cu Institutul Cultural Român - cu sprijinul Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Ambasadei Republicii Polone la București, Institutului Cultural Italian și Ministerului Culturii și Cultelor - au organizat în perioada 9 octombrie 2007 - 15 februarie 2008 expoziția itinerantă *Printre rânduri: Ecuri ale evenimentelor din 1956 în România*.

Expoziția și-a propus să fixeze în memoria colectivă importanța evenimentelor din România anului 1956. Prin amploarea lor, a reprimării brutale care a urmat și a pedepselor hotărâte de instanțele politice, aceste evenimente se înscriu în linia marilor mișcări anticomuniste care au zdruncinat lagărul socialist, alături de Budapesta 1956, Praga 1968 sau Gdansk 1980. Expoziția prezintă documente privind revoltele și mișcările de protest față de regimul comunist condus de Gheorghe Gheorghiu-Dej, ca urmare a evenimentelor din Ungaria din anul 1956. Expoziția își propune să arunce o privire nouă asupra mișcărilor studentești și ale altor grupuri contestatatoare din România anului 1956, precum și asupra arestărilor, anchetelor și sentințelor de condamnare a celor care au participat la protestele anticomuniste din acel an. Aceste proteste s-au soldat cu mii de arestări, sentințe care cumulează 14.000 de ani de închisoare, peste 1000 de studenți exmatriculați din universități și 30 de condamnări la moarte, dintre care 24 executate.

Prin prezentarea unor materiale de arhivă, expoziția a pus în evidență faptul că, în România anului 1956, lupta împotriva regimului comunist nu a constat doar în proteste individuale, ci a fost asumată de organizații care au activat clandestin, cu programe detaliate. Materiale inedite, precum cele din arhiva Europei Libere sau aparținând Ministerului de Interne din perioada respectivă, prezentate publicului românesc grație acestei expoziții itinerante, reconstituie atmosfera generală a epocii și pun în evidență teroarea exercitată încă de pe atunci de regimul comunist și de Securitate asupra întregii populații.

Timișoara: 09-15.10.2007

Oradea: 23-28.10. 2007

Printre rânduri este o expoziție despre România anului 1956 și evenimentele sale dramatice; cei care au suferit condamnări, în virtutea legislației de atunci, își așteaptă în continuare reabilitarea. Conform sentințelor date și rămase în vigoare până în ziua de astăzi, singura lor vină a fost convingerea că regimul comunist nu era nici pe departe „cea mai bună dintre lumi”.

Iași: 12-17.12.2007

București: 19.12.2007 - 15.02.2008

Expoziția a fost prezentată în următoarele orașe: Timișoara: 9-15. 10. 2007; Arad: 17-21. 10. 2007; Oradea: 23-28. 10. 2007; Cluj: 30.10. - 5.11. 2007; Tg. Mureș: 7-12. 11. 2007; Sibiu: 14.11.- 2.12. 2007; Brașov: 4-10. 12. 2007; Iași: 12- 17. 12. 2007; București: 19.12.2007 - 15.02. 2008.

FILME DOCUMENTARE

IICCR este coproducător la o serie de documentare politice cu titlul „Reconstituiri”, realizate în colaborare cu TVR și cu societăți independente.

Au fost finalizate trei documentare, și anume, „Băieți răi” (reconstituie istoria a trei crime comise din ordinul lui Ceaușescu), „Atacul de la Berna-februarie 1955” (conducătorul grupului implicat în atac va fi răpit, adus în România și executat) și „Ministerul Adevărului” (documentarul prezintă arestarea unui film, **Faleze de nisip**, în ianuarie 1983).

Alte trei filme documentare, „Fă-l să dispară!” (cazul dr. Gheorghe Plăcințeanu, care a murit în Penitenciarul de la Râmnicu Sărat), „Misiunea Grecia” (film referitor la capcana întinsă de Securitate ultimilor șapte luptători din Munții Făgărașului) și „Culianu în țara lui Ceaușescu” (istoria încă nedeslușită a asasinării profesorului de istoria religiilor, românul Ioan Petru Culianu) vor fi finalizate până la 1 mai 2008.

La această serie de documentare politice se adaugă filmul **Execuția**. Materialul prezintă cazul de la Spermezeu-Hălmășău, jud. Bistrița-Năsăud, unde șase persoane au fost împușcate la data de 9 martie 1950.

VOLUNTARIAT

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a lansat o campanie de voluntariat. Programul se adresează tinerilor interesați de studierea comunismului românesc, de investigarea și identificarea crimelor,

abuzurilor și încălcărilor drepturilor omului pe întreaga durată a regimului comunist în România. Sunt așteptați să-și ofere serviciile de voluntariat studenți sau absolvenți de istorie, drept, științe politice, jurnalism, comunicare sau sociologie.

Până în acest moment, 112 persoane și-au manifestat dorința de a fi voluntari la IICCR.

Proiectele care au beneficiat de sprijinul voluntarilor sunt: 1. Dicționarul comandanților de penitenciare; 2. Istoricul sistemului penitenciar din România; 3. O cronologie a comunismului european; 4. Inventarierea arhivei „Radio Europa Liberă”, fond Michael Shafir, Universitatea „Babeș-Bolyai”; 5. Fișe matricole penale ale foștilor deținuți politici.

ACTIVITATEA DE RELAȚII CU PUBLICUL

În atenția Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România a ajuns, în cursul anului 2007, un număr de 134 de petiții care semnalează diverse aspecte referitoare la încălcarea drepturilor omului în perioada regimului comunist. Majoritatea sunt cereri ce vizează o problemă largă, a cărei analiză și soluționare competentă a constituit una dintre prioritățile experților Institutului. La acestea se adaugă documente, studii, cărți, propuneri de colaborare, mărturii, scrisori deschise sau scrisori de felicitare sosite din partea publicului interesat de activitatea Institutului. Am fost soluționate, totodată, 40 de cereri de primire în audiență, audiențele fiind susținute la sediul Institutului, în urma unor programări prealabile. Au existat, de asemenea, persoane care au venit fără programare la sediul IICCR pentru a solicita informații sau pentru a semnală diverse aspecte referitoare la abuzurile săvârșite în timpul regimului comunist. Acestea au fost îndrumate de experții Institutului, în conformitate cu reglementările impuse de cadrul legal de funcționare a IICCR și în concordanță cu legislația în vigoare.

Având în vedere vasta problemă a petițiilor ajunse în atenția IICCR, precum și modalitățile de soluționare a cererilor primite, am procedat la împărțirea acestora în câteva categorii fundamentale.

- Petiții prin care se solicită plata unor daune morale și materiale pentru încălcarea drepturilor omului în perioada regimului comunist. Petenții au fost înștiințați că plata unor astfel de daune nu intră în atribuțiile IICCR, și că, până la adoptarea unor legi care să reglementeze rezolvarea unor astfel de solicitări, se pot adresa instanței de judecată.
- Petiții prin care se solicită eliberarea unor documente sau sesizarea instituțiilor abilitate. În aceste cazuri, experții IICCR au furnizat documente găsite în diverse arhive sau petițiile au fost redirecționate spre competentă soluționare către instituțiile respective, în temeiul

articolului 6¹ din Legea nr. 233 / 2002 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 27 / 2002 privind soluționarea petițiilor.

- Petiții în care sunt cerute informații cu privire la arestarea sau dispariția unor persoane odată cu instaurarea regimului comunist. Petenților li s-a răspuns că faptele semnalate rămân în atenția IICCR, ținându-se cont de specificul cazurilor prezentate și de limitele domeniului de competență a Institutului. Experții IICCR au demarat investigațiile în aceste cazuri, consultând diverse fonduri de arhivă și încercând reconstituirea faptelor pe baza mărturiilor.
- Petiții care semnalează depozitari abuzive de case sau terenuri și descriu demersurile întreprinse de petenți pentru redobândirea acestora. Petenților li s-a comunicat că problemele legate de retrocedări nu intră în competența IICCR, aceștia fiind îndrumați să se adreseze justiției.

Au fost primite, de asemenea, o serie de studii, documente, mărturii, sugestii și oferte de colaborare în vederea sprijinirii activității Institutului.

Tuturor petenților aflați în proces sau cerând intervenții în scopul accelerării soluționării cazului lor li s-a răspuns că IICCR nu poate interveni în desfășurarea unor procese sau asupra unor hotărâri ale justiției.